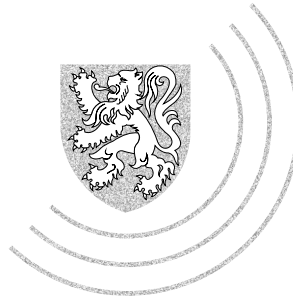


# V L A A M S   P A R L E M E N T



stuk      **447** (2009-2010) – Nr. 1  
ingediend op      17 maart 2010 (2009-2010)

## Verzoekschrift

over Doel als woon- en kunstdorp naast de haven

## Hoorzitting

## Verslag

namens de Verenigde Commissies voor Mobiliteit en  
Openbare Werken en voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie  
uitgebracht door mevrouw Liesbeth Homans en de heer Pieter Huybrechts

*Samenstelling van de commissie Mobiliteit en Openbare Werken:*

*Voorzitter:* de heer Jan Peumans.

*Vaste leden:*

mevrouw Karin Brouwers, de heer Dirk de Kort, mevrouw Griet Smaers, de heer Marc Van de Vijver;  
de heren Pieter Huybrechts, Jan Penris, mevrouw Marleen Van den Eynde;  
de heren Marino Keulen, Sas van Rouveroij;  
de heren Bart Martens, Jan Roegiers;  
mevrouw Sophie De Wit, de heer Jan Peumans;  
de heer Peter Reekmans;  
de heer Dirk Peeters.

*Plaatsvervangers:*

de heren Ludwig Caluwé, Carl Decaluwe, Ward Kennes, Johan Sauwens;  
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Johan Deckmyn, mevrouw Katleen Martens;  
de heer Jean-Jacques De Gucht, mevrouw Annick De Ridder;  
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Patrick Janssens;  
de heer Bart De Wever, mevrouw Lies Jans;  
de heer Marc Vanden Bussche;  
de heer Filip Watteeuw.

*Samenstelling van de commissie voor Woonbeleid, Stedelijk beleid en Energie:*

*Voorzitter:* de heer Jan Penris.

*Vaste leden:*

mevrouw Griet Coppé, de heer Carl Decaluwe, mevrouw Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;  
de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;  
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Mercedes Van Volcem;  
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;  
de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;  
mevrouw Patricia De Waele;  
mevrouw Mieke Vogels.

*Plaatsvervangers:*

de heren Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Koen Van den Heuvel;  
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;  
de dames Irina De Knop, Vera Van der Borcht;  
de heer Patrick Janssens, mevrouw Els Robeyns;  
de heer Bart De Wever, mevrouw Tine Eerlingen;  
de heer Peter Reekmans;  
de heer Hermes Sanctorum.

## Stukken in het dossier:

**114** (2009) – Nr. 1: Voorstel van resolutie  
– Nr. 2: Verslag

**385** (2009-2010) – Nr. 1: Voorstel van resolutie  
– Nr. 2: Verslag

## INHOUD

I. Procedure .....	4
II. Inhoud van het verzoekschrift .....	4
III. Hoorzitting met de eerste indiener .....	4
1. Toelichting door de eerste indiener en haar adviseurs .....	4
2. Hoorzitting in de verenigde commissies .....	9

Op woensdag 24 februari 2010 hielden de Verenigde Commissies voor Mobiliteit en Openbare Werken en voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie een hoorzitting over het verzoekschrift over Doel als woon- en kunstdorp naast de haven.

## I. PROCEDURE

Dit verzoekschrift, ondertekend door meer dan 15.000 personen, werd ingediend op 6 januari 2010. In een dergelijk geval is het Vlaams Parlement verplicht het verzoekschrift ten gronde te behandelen en wordt de eerste ondertekenaar gehoord in de commissie waarnaar het verzoekschrift is verwezen.

Op 25 januari 2010 besliste het Uitgebreid Bureau om voor dit verzoekschrift, dat zowel op de beleidsdomeinen Wonen als Openbare Werken betrekking heeft, een verenigde commissie op te richten met de leden van de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken en van de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie. Van de voorzitters van deze commissies heeft de heer Jan Penris de grootste anciënniteit als Vlaams volksvertegenwoordiger. Bijgevolg treedt hij als voorzitter van de verenigde commissies op.

Op woensdag 24 februari 2010 hielden de verenigde commissies een hoorzitting met mevrouw Frie Lauwers, de eerste ondertekenaar van het verzoekschrift, en de heren Jan Creve, Matthias Storme en Igor Rogiers, haar adviseurs. Tot besluit van deze hoorzitting beslisten de verenigde commissies, overeenkomstig artikel 86, 7, van het Reglement, om het verzoekschrift aan de Vlaamse Regering te bezorgen met het verzoek om ten laatste op vrijdag 5 maart 2010 haar standpunt mee te delen

## II. INHOUD VAN HET VERZOEKSCHRIFT

Het verzoekschrift gaat uit van twee vaststellingen: (1) er bestaat nog geen concreet toekomstplan voor Doel; en (2) de aanleg van een nieuw containergetijdendok voor de Antwerpse haven is in het huidige economische klimaat onrealistisch geworden. Daarom pleiten de verzoekers om Doel in een nieuw bestemmingsplan als woon- en kunstdorp naast de haven te behouden.

## III. HOORZITTING MET DE EERSTE INDIENER

### 1. Toelichting door de eerste indiener en haar adviseurs

Mevrouw *Frie Lauwers*, eerste ondertekenaar van het verzoekschrift, leidt de toelichting in met de mededeling dat het quotum van 15.000 handtekeningen ruim werd gehaald. De indieners gaven in het parlement 17.000 handtekeningen af en verzamelden voorts nog 2388 handtekeningen via de website [www.kunstdoel.net](http://www.kunstdoel.net). Die handtekeningen komen van mensen uit de ruime culturele, sociale en intellectuele wereld. De extra commentaren zijn zeer verhelderend en drukken bezorgdheid, bewogenheid en betrokkenheid uit bij de gebeurtenissen in Doel.

Voor de toelichting van de aspecten economie en ruimtelijke ordening doet mevrouw Lauwers een beroep op de heer Jan Creve van de organisatie Doel 2020. Advocaat Matthias Storme zal het juridische aspect toelichten.

De heer *Jan Creve*, Doel 2020, legt uit dat het dorp Doel ten noorden van de Waaslandhaven ligt en ten zuiden van de kerncentrale van Doel. Het dorp aan de Schelde is niet volledig ingekapseld door havenactiviteit en industrie maar sluit aan op een groot gebied van open ruimte. Die open ruimte overschrijdt de grens. Het gebied heeft een enorme cultuurhistorische impact. Een groot grensoverschrijdend project staat in de steigers met deelname van onder meer de gemeenten Beveren, Hulst en Sint-Gillis-Waas. Doel is het enige dorp dat in die enorme open ruimte aansluiting geeft op de Schelde. 65 gebouwen in

Doel staan op de lijst van het bouwkundig erfgoed. Dat illustreert de cultuurhistorische waarde van het dorp.

Pleiten voor het behoud van Doel als kunst- en woondorp staat niet los van de plannen voor een nieuw gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) voor de afbakening van de Antwerpse haven. Dat plan moet volgend jaar klaar zijn en bouwt voort op het vroegere strategische plan, onderzocht in het milieueffectrapport op planningsniveau (plan-MER) 'Afbakening Antwerpse haven'.

Men heeft zeven planvarianten onderzocht. De Vlaamse Regering schuift het volgens haar maatschappelijk meest haalbare alternatief naar voren en heeft daarvoor de procedure opgestart in september 2009. De voornaamste moeilijkheid waarmee de behouders van Doel geconfronteerd worden, is dat het beleid al jaren geleden de uitkomst heeft vastgelegd. Het gaat om de B1-variant die zijn beslag krijgt in het meest maatschappelijk haalbaar alternatief, dat de oorspronkelijke variant slechts beperkt wijzigt.

Er waren voorts nog drie A-varianten die niet uitgingen van een containergetijdendok, maar wel rekening hielden met verdere industriële ontwikkelingen. Tot slot was er de zogenaamde nulvariant. Het probleem is dat alle studies, dus ook de nulvariant, sowieso uitgaan van de verdwijning van Doel, die als vaststaand beleid wordt beschouwd. Daardoor hoefde het plan-MER ook geen rekening te houden met die verdwijning. Nooit is nagegaan wat de impact en de kost is van de opruiming van een volledig dorp met bijzondere cultuurhistorische waarde. Omgekeerd is evenmin de mogelijke meerwaarde onderzocht van het behoud van Doel voor de samenleving en zelfs de haven.

Het Saeftinghedok is kolossaal, zelfs in vergelijking met het al reusachtige Deurganckdok. Het Deurganckdok is 2700 meter lang en 400 meter breed, het Saeftinghedok zal 4000 meter lang zijn en 600 meter breed. De vraag rijst of er wel een economische grond is voor een zo gigantisch dok. De Vlaamse Regering kiest als maatschappelijk meest haalbare alternatief nochtans voor dit megadok en baseert zich daarvoor op het plan-MER en meer bepaald op de economische ontwikkelingsstudie, waarin staat dat de aanleg van het dok noodzakelijk zou zijn.

Het choqueert de heer Creve dat het maatschappelijk meest haalbare alternatief uitgaat van een maximale economische groei. De A-varianten gingen uit van een gematigde economische groei. De economische argumenten van het plan-MER, maar ook van de beslissing van de Vlaamse Regering van september 2009, zijn ondertussen achterhaald. Dat blijkt niet alleen uit de economische ontwikkelingen, maar ook uit de visie van het Antwerpse havenbestuur. De containertrafik is vorig jaar spectaculair teruggevallen. De Vlaamse Regering rechtvaardigt haar keuze door te zeggen dat de huidige crisis een conjunctureel probleem is. De Antwerpse haven ziet dat blijkbaar anders. Dat blijkt uit een presentatie van de Antwerpse haven voor de Nationale Bank van België eind 2009. De heer Jan Blomme, leidend adviseur van het Antwerpse Havenbedrijf, zei dat de ineenstorting van de internationale handel zonder precedent is. Hij heeft het niet over een conjunctureel probleem maar over een structuurbreuk. Het Havenbedrijf stelt de vraag of Antwerpen daardoor niet terugvalt op het groeipad van de jaren negentig, dus voordat een beslissing was genomen over het Deurganckdok.

De Antwerpse havenschepen Marc Van Peel zegt dat de haven van Antwerpen zich door de crisis teruggeworpen ziet op het niveau van 2005, het moment waarop het Deurganckdok in gebruik is genomen. De heer Blomme gaat verder en zegt dat Antwerpen terugvalt op de situatie van 1993-2001. Dat heeft bijzondere implicaties voor de bevindingen uit de economische ontwikkelingsstudie, die de keuze voor het maatschappelijk meest haalbaar initiatief heeft bepaald.

De reële trafiekstijging van 2007 werd in de prognoses doorgetrokken zodat de haven in 2012 of 2013 verzadigd zou raken. Intussen heeft het Havenbedrijf die prognose bijgesteld op basis van de huidige ontwikkelingen. Daaruit blijkt dat de havencapaciteit voor containerbehandeling – waarschijnlijk – zal volstaan. Bovendien is ook de concurrentie toegenomen. In andere havens zijn intussen infrastructuurwerken uitgevoerd, zoals de Tweede Maasvlakte in Rotterdam. Londen plant een gigantisch project waarbij een grote trader is betrokken die ook aan het Deurganckdok een overslagplaats heeft.

De voorspellingen over de bezettingsgraad in het Deurganckdok zijn niet uitgekomen, meent de heer Creve. Dat geldt ook voor andere prognoses over de infrastructuur op de linkeroever van de Schelde, zoals blijkt uit het dempen van het Doeldok en het niet-afwerken van het Verrebroekdok. 44 procent van de capaciteit van het Deurganckdok is momenteel onbenut. Die berekening is gebaseerd op informatie die de overheid zelf ter beschikking stelt en op luchtfoto's van Google uit augustus 2009. De situatie is er sindsdien zeker niet op verbeterd. Heel wat industrieterreinen op Linkeroever liggen momenteel braak. Ook aan het niet-afgewerkte Verrebroekdok blijft er nog heel wat capaciteit over. In totaal liggen nog honderden hectare braak waar verdere industriële activiteiten of havenontwikkelingen mogelijk zijn. Bovendien werd er enkele maanden geleden zelfs openlijk over gesproken om de containerterminals op de rechteroever te slapen te leggen.

Dit alles bewijst dat de economische situatie, de basis van het meest maatschappelijk haalbare alternatief, grondig is gewijzigd. Het gaat dus niet op om de procedure al te starten, zoals is gebeurd voor onder meer onteigeningen. De inwoners weten nog van niets, maar de onteigeningsplannen zijn al klaar. Van elk huis dat men wil onteigenen, zitten al foto's in de dossiers. Zuinig ruimtegebruik is een principe van het plan-MER. Daarvoor is het echter nodig om een overzicht te hebben van alle ruimtegebruik in en rond de Antwerpse haven, maar precies dat ontbreekt, stelt de heer Creve.

De investeringen in de nieuwe containerbehandelmethoden verhogen de productiviteit enorm. Het plan-MER verwacht dat het huidige gemiddelde van 18.000 twintigvoetcontainers (verder afgekort als TEU: Twenty Foot Equivalent) per hectare zal stijgen tot 24.000 TEU per hectare. Het Delwaidedok haalt nu al een heel wat hoger gemiddelde. De studies van de Tweede Maasvlakte hebben het over 35.000 TEU per hectare. Dat gemiddelde is allicht niet haalbaar op elke kaaivlakte, maar bewijst wel dat veel meer overslag op minder ruimte mogelijk zal worden. Ook dat element komt niet aan bod in het plan-MER.

De heer Creve ziet nog meer leemtes in het MER, bijvoorbeeld met betrekking tot de kerncentrale van Doel. Het plan-MER gaat ervan uit dat de kerncentrale zal verdwijnen. Bij de aanleg van het Deurganckdok hebben de directeur en de oud-directeurs van de kerncentrale echter een bezwaarschrift ingediend. Zij uitten hun bezorgdheid over haven- en industriële activiteiten zo dicht bij een kerncentrale. Die zorg gold niet alleen een kerncentrale in bedrijf maar ook een plaats waar ooit kernactiviteit heeft plaatsgevonden en nog altijd hoogradioactief afval is opgeslagen. Ook daarover zegt het plan-MER niets.

Het plan-MER beoordeelt evenmin wat de aanleg van het Saeftinghedok voor het erfgoed betekent. Het MER beschrijft wel de gevolgen voor de polders maar niet voor Doel zelf omdat de verdwijning daarvan zogenaamd beslist beleid is. Nochtans zijn er heel wat gevolgen, onder meer voor de monumenten die moeten worden gedeclasseerd.

Het belangrijkste mankement vindt de heer Creve het ontbreken van een kosten-batenanalyse. Die wordt vooruitgeschoven naar het moment dat de aanbesteding van het Saeftinghedok wordt uitgeschreven. Pas helemaal op het einde, als de mensen al zijn weggejaagd en hun huizen zijn afgebroken, wil men onderzoeken of de aanleg financieel haalbaar is. Het Deurganckdok heeft uiteindelijk 650 miljoen euro gekost, drie keer zo veel als aan-

vankelijk begroot. En dan is nog niet eens rekening gehouden met de kosten om het dok operationeel te maken, zoals onder meer de prijs van de spoorbundels voor de ontsluiting. De heer Eddy Bruyninckx, afgevaardigd bestuurder van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, heeft verklaard dat alleen al de kaaimuren van het Saeftinghedok 740 miljoen euro zullen kosten. Dat bedrag zal volgens de heer Creve allicht met een factor drie of vier vermenigvuldigd moeten worden.

Het plan-MER gaat ook niet in op de mobiliteitsproblemen. De Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad) had dit al aangekaart. Met alleen nog maar het huidige Deurganckdok volledig operationeel, wordt de mobiliteit al een gigantisch probleem, laat staan als daar nog een gigantisch dok bijkomt.

Mevrouw *Frie Lauwers*, eerste ondertekenaar, zegt dat de indieners van het verzoekschrift pleiten om Doel te behouden als woon- en kunstdorp naast de haven. Wonen en de ontwikkeling van een maritiem-industrieel complex zijn niet per definitie contradictoair. Dat bewijzen buitenlandse voorbeelden: in het havengebied van Rotterdam gaat het om Pernis, Heijplaat en Rozenburg, in het havengebied van Hamburg om Moorburg en in het havengebied van Marseille om Fos-sur-Mer. Waarom heeft Vlaanderen die mogelijkheid niet in ogenschouw genomen en krampachtig vastgehouden aan het besliste beleid? Dat is een voorbeeld van eng denken, te meer daar open ruimte schaars is. Daarenboven zijn de gevolgen van het besliste beleid niet jolig. Het heeft geleid tot heel wat conflicten en processen en handenvol geld gekost. De discussie is bovendien gespeend van rationele argumenten: voorstanders van het behoud worden bestempeld als anarchisten of idioten en daarmee is de kous af.

De indieners van het verzoekschrift zijn niet tegen de haven van Antwerpen en niet tegen het Deurganckdok. Niemand is tegen werkgelegenheid. Als er echter maar een zweem van twijfel bestaat over de noodzaak van het verdwijnen van dit erfgoedkundig waardevolle dorp met een geschiedenis die teruggaat tot de dertiende eeuw, dan vindt mevrouw Lauwers dat het behoud van dit dorp op zijn minst verdient om te worden overwogen.

De waarde van Doel reikt veel verder dan de kerktoren. Naast Doel ligt de grootste open ruimte die de grens overschrijdt. De plannen bestaan erin om dat gebied op te delen in een logistiek centrum Doel en een natuurgebied dat niet langer vrij toegankelijk is voor de mens. Sociaal-cultureel erfgoed is echter heel belangrijk. Erfgoed is meer dan een hoop stenen. Het heeft te maken met wonen, met huizen en gronden en met verleden. De inwoners hebben daar recht op. In Doel staan 65 gebouwen die in de lijst van erfgoed opgenomen zijn. De Rubenshoeve, het Kamermanshuis en de Tramstatie zijn al gesloopt. Maar het Hooghuis uit 1645, de molen uit 1611 en de kerk met haar geweldige akoestiek staan er nog. Ook de gewone huizen van Doel vormen een belangrijk erfgoed. Het is een landelijke streek. Doel is zelfs als voorbeeldgebied aangehaald in het Linieland van Waas en Hulst, de grensoverschrijdende ontwikkelingsvisie. Als Doel verdwijnt, gaat 100 vierkante kilometer historisch, sociaal en economisch weefsel verloren.

Nederland is er zoals gezegd wel in geslaagd de harde en zachte waarden te verzoenen, vervolgt mevrouw Lauwers. In 2000 heeft het land door de Belvédèrenota een nieuwe zienswijze op cultureel erfgoed ingevoerd. Behoud van erfgoed moet volgens die visie samengaan met de economische ontwikkeling. Daarenboven schrijft de nota een democratische participatie van alle actoren voor. De visie kreeg de naam 'polderen'. De mogelijke meerkost van het verzoeningsmodel wordt gecompenseerd door een groter welzijn en een kleinere nazorg. In Vlaanderen echter zijn de beleidskeuzes louter gebaseerd op efficiëntie, ten koste van de mensen. Het resultaat is een steeds erger gestresseerde bevolking: terwijl het medicatiegebruik en de agressie toenemen, gaat het welbevinden in dalende lijn.

In 2000, dus op het moment dat Nederland voor het Belvédèremodel koos, mochten de inwoners van Doel blijven tot het dok zou worden aangelegd. In 2004 bepaalt de Raad

van Europa hoe groot de bijdrage van het culturele erfgoed aan de samenleving is. De raad zegt dat erfgoed een mensenrecht is. Waarom wordt er dan zo gesold met het erfgoed van Doel? Waarom is er geen enkele dialoog mogelijk, vraagt mevrouw Lauwers zich af.

Ook het Charter van Athene roept op tot respect voor het culturele erfgoed. De Verklaring van Portoroz geeft bovendien verenigingen de mogelijkheid medezeggenschap op te eisen over erfgoedbeleid. In 2007 wordt de Erfgoedgemeenschap Doel opgericht. Het is een absoluut mensenrecht dat die vereniging inspraak krijgt. De Erfgoedgemeenschap wordt daarenboven gesteund door meer dan honderd erfgoedverenigingen in Vlaanderen en Europa. Professor Eric Van Hooydonk schrijft in zijn boek 'Soft values of seaports' dat die denkwijze een wettelijke verplichting is.

Een economische kosten-batenanalyse is gemakkelijk te maken, daarvoor zijn er harde cijfers voorhanden. Anderzijds hebben de prognoses niet altijd gelijk gekregen, zoals de gedeeltelijke demping van het Doeldok bewijst. De haven van Antwerpen zou volgens de prognoses in een absoluut doemscenario slechts 2,5 procent groeien. Maar in de realiteit is er nu een daling van 16 procent.

Zachte waarden zoals menselijk welbevinden zijn veel moeilijker te staven. Geluk is moeilijk uit te drukken in geld. Desondanks zijn er wetenschappers die daar een poging toe wagen. Onderzoekster Elisabeth Ruijgrok heeft er kerngetallen op geplakt. In Nederland heeft de politieke wereld daar rekening mee gehouden. Mevrouw Ruijgrok splitst de baten van erfgoedbehoud op in drie factoren: de recreatieve belevingswaarden, de verervingswaarde en de woongenotswaarde. Doel biedt heel wat recreatiemogelijkheden: vissen, wandelen, fietsen enzovoort. Er komen heel wat toeristen en heus niet alleen ramptoe-risten. Een rondleiding in het dorp met acht straten duurt drie uur. De verervingswaarde is groot en gevarieerd. Zo kunnen bezoekers ook veel leren over de havenactiviteiten, de kerncentrale en de polder. Die educatieve functie wordt nu volledig verwaarloosd. De woongenotswaarde is inherent aan het dorp. De drie factoren samen bepalen de economische waarde van het cultuurbehoud.

Het project 'Strategische ontwikkelingsvisie op het Noordzeekanaal als regio' beschouwt het Noordzeekanaal niet als scheiding maar als bindend element voor de regio Amsterdam. Vanuit dat oogpunt loont het behoud van Doel wel degelijk. Er zou een link kunnen worden gelegd met Lillo en Liefkenshoek, dat door de inbedding vooral een museumfunctie heeft. In 2009 namen 100.000 personen de overzet tussen Lillo en Doel, hoewel die boot alleen in het weekend vaart. Ook in de week is er een publiek voor die verbinding. Het fietstoerisme boomt. Antwerpen heeft uitgerekend dat de fietsroutes 80 miljoen euro opleveren en 1745 banen scheppen, constateert mevrouw Lauwers.

Als de relatie met de haven van Antwerpen wordt hersteld, profiteren beiden. Doel kan een meerwaarde bieden voor de culturele ontsluiting en het toerisme in de haven. Professor Van Hooydonk schrijft dat het mogelijk zou kunnen zijn dat een herstel van die relatie een grotere meerwaarde zou hebben dan de eigenlijke havenactiviteiten. De ondertekenaars van het verzoekschrift pleiten voor het behoud van Doel als een kleinschalige oase in het grootschalige maritieme landschap.

Doel is een oase van rust, vervolgt mevrouw Lauwers. Er zijn parken en de open ruimte is overweldigend. De mogelijkheden op het vlak van sport, educatie en kunst zijn oneindig. De mobiliteit is wel een teer punt, maar daar kan een dagelijkse overzetverbinding tussen Doel en Lillo enigszins aan verhelpen. De haven hoeft geen bedreiging te vormen voor het dorp, als de beleidsmakers ten minste willen afstappen van de mantra van het besliste beleid en erover willen nadenken. Die wil ontbreekt volledig, betreurt de ondertekenaar.

De behandeling van de Doelenaars vindt ze wraakroepend. Waarom de waardevolste elementen eerst afbreken terwijl het dorp nog woongebied is? Dat maakte de inwoners boos.



Zij beslisten het dorp terug waarde te geven. Het project Kunstdoel bestaat ondertussen twee jaar. Op de website [www.kunstdoel.net](http://www.kunstdoel.net) staan de verwezenlijkingen opgesomd. Het project krijgt internationale steun en trekt internationale kunstenaars aan. Ook de crème de la crème van de Vlaamse kunstenaars heeft het dorp bezocht. Dat project is gerealiseerd zonder subsidies en met enkel vrijwilligers, besluit mevrouw Lauwers haar pleidooi.

De heer *Matthias Storme*, die als raadsman van de ondertekenaars optreedt, zegt dat het verzoekschrift het Vlaams Parlement vraagt om de Vlaamse Regering tot de orde te roepen zodat die respect betoont voor de normen van decreten, geratificeerde internationale conventies, Europese regels, en zelfs de mensenrechten. Daarvoor is eigenlijk alleen maar nodig dat de regering het ‘durf denken’-principe van de verlichting in de praktijk brengt. Dat is het tegengestelde van het beroep op beslist beleid, dat volgens de advocaat elk denken blokkeert. De leefbaarheidsbuffer is trouwens decretaal vastgelegd. Die bepaling verplicht de regering de leefbaarheid te garanderen. De overheden zijn al jaren op illegale wijze Doel aan het afbreken. Rechtbanken hebben in striemende bewoordingen die politiek van het fait accompli aangeklaagd.

Het is geen schande om van mening te veranderen, vooral niet als de omstandigheden grondig zijn gewijzigd. De haven van Antwerpen bereidt al decennialang de volgende oorlog voor met de wapens van de vorige. Het Doeldok was zogenaamd absoluut noodzakelijk. Het heeft enorm veel geld gekost maar is nooit gebruikt en is voor de helft gedempt. Nu zou het Saeftinghedok absoluut noodzakelijk zijn. De heer Storme voorspelt dat daar nooit een schip zal aanmeren. Het louter aanleggen van bijkomende kaaimuren is een achterhaalde politiek. Ook de ideeën over de verhouding tussen economie en zachte waarden zijn gewijzigd.

Er zijn nog heel wat andere juridische aspecten in het spel. Binnenkort zal het Vlaams Parlement worden gevraagd om de Conventie van Faro over de erfgoedconventies te ratificeren. De voorbereidende stukken verwijzen uitdrukkelijk naar de waarde van Doel. Het zou hypocriet zijn de conventie te ratificeren maar ondertussen het dorp verder te laten vernielen.

Voorts zijn er de problemen met het Europese natuurbehoudrecht. De huidige situatie is onwettig, maar alleen het Hof van Justitie van Luxemburg kan zich daarover uitspreken. De Vlaamse overheid verzet zich tegen elke vraag aan dat hof omdat ze beseft dat ze allicht in het ongelijk wordt gesteld. Vlaanderen heeft tijdelijke compensaties goedgekeurd. Als die worden afgeschaft om het Saeftinghedok aan te leggen, moeten er elders compensaties worden gezocht, maar daarvoor heeft Vlaanderen niet voldoende vrije ruimte. Vlaanderen is te klein en moet zuiniger omspringen met zijn ruimte. Bovendien lopen de studies voor het Saeftinghedok mank. Het plan-MER vertoont grote gaten, stelt de heer Storme.

De actievoerders hebben een klacht ingediend bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. Er is nog geen uitspraak maar op basis van de procedurestukken is duidelijk dat het hof de klachten bijzonder ernstig neemt. De advocaten van de Vlaamse overheid zijn daarvan geschrokken. De eisers hebben een goede kans om een veroordeling van België – en dus eigenlijk van Vlaanderen – te bekomen. Als dat nodig is, zullen er nieuwe klachten volgen.

De heer Storme hoopt dat het parlement bereid is na te denken en zich niet zal neerleggen bij wat tien jaar geleden beslist is.

## **2. Gedachtewisseling in de verenigde commissies**

De heer *Pieter Huybrechts* is het ermee eens dat erfgoed en open ruimte een omzichtige aanpak verdienen. Een participatiebeleid is nodig om toestanden als bij de Lange Wapper-

brug te vermijden. Een goed havenbeleid besteedt ook aandacht aan de zachte waarden van het toerisme en de horeca. Dorpen als Doel en Lillo moeten kleinschalige oases in het maritieme landschap kunnen blijven. Het beleid moet blijven nadenken over de toekomst van de haven van Antwerpen. Waarom is er zo'n discrepantie tussen sommige bestuurders van de haven en de pleitbezorgers van Doel? Beide groepen bewijzen hun gelijk met cijfers en argumenten. Die verschillen fenomenaal. Wie heeft nu eigenlijk de waarheid in pacht, vraagt het commissielid zich af.

Stel dat het economisch verantwoord zou zijn om de haven van Antwerpen uit te breiden: wijzigt dat de visie van de verzoekers op het voortbestaan van Doel?

De heer *Marc Van de Vijver* beaamt dat het pijnlijk is dat Doel moet verdwijnen. Dat is echter het gevolg van een onomkeerbare beslissing die meer dan twaalf jaar geleden is genomen. Die beslissing bracht na een tiental jaren van onzekerheid en loze beloftes eindelijk duidelijkheid. De strijd verlengen door het dorp een nieuwe functie te geven, maakt de zaak enkel pijnlijker. Op 20 januari 1998 besliste de Vlaamse Regering na een lange en heftige discussie tot een uitdoofbeleid voor Doel. Het sociale begeleidingsplan dat daaraan gekoppeld was, speelde een sleutelrol bij de minnelijke verwerving van de woonkern van Doel. Bij het beëindigen van dat plan, eind 2003, had de overheid ongeveer 95 procent van de woningen in de dorpskern in der minne verworven. De overgrote meerderheid van de Doelenaars besliste het dorp zo snel mogelijk te verlaten. Alle planningsprocessen sinds 1998 zijn steeds uitgegaan van het verdwijnen van Doel. De groeiscenario's van het strategische plan voor de haven van Antwerpen, het plan-MER met openbaar onderzoek, gingen uit van dat besliste beleid.

Op basis van de vorige planningsprocessen wordt sinds vorig jaar een GRUP opgesteld. Hierin wordt Doel als havengebied ingekleurd. Doel is in de gewestplanwijziging van september 2000 veranderd van bestemming: van woonkern tot een zone van zeehavengebied. De wijziging is geschorst maar niet vernietigd. De uitspraak ten gronde zal de komende maanden vallen. Het Vlaamse regeerakkoord van 2009 stelt opnieuw dat het gebied Saeftinghe, waarin Doel is gelegen, zal worden ingericht als havengebied in overeenstemming met het plan-MER.

Sinds de beslissing van 1998 is er heel wat gewijzigd in het polderdorp, vervolgt de heer Van de Vijver. Van de 648 inwoners blijven er nog 20 over. De doortocht van Romaziëuners, illegalen en krakers liet zijn sporen na. Doel werd het decor van nietsontziende plunderingen met een schietincident als dieptepunt. Heel wat woningen verkeren in een verregaande staat van verkrotting. Vanaf maart 2006 werd het politietoezicht opgedreven. De nultolerantie werd ingevoerd op vraag van de toenmalige bewoners. 81 woningen werden gesloopt. Door het sloopverbod van april 2009 zijn er tientallen panden slechts gedeeltelijk afgebroken. Doel is al lang Doel niet meer, constateert het commissielid.

De gemeenschap die Doel tot een pittoresk polderdorp maakte, is grotendeels vrijwillig vertrokken. De afgelopen twaalf jaar is Doel herleid tot een hoopje stenen en verkrotte panden met hier en daar nog enkele huizen waarvan de helft bewoond wordt door mensen die oorspronkelijk geen enkele binding met Doel hebben. Van een Doelse gemeenschap is al een hele tijd geen sprake meer.

De zone Saeftinghe blijft de enige uitbreidingsmogelijkheid voor de haven van Antwerpen. De crisis zorgt voor trafiekdalingen, maar dat probleem houdt verband met de wereldconjunctuur en is hopelijk van tijdelijke aard. Of het Saeftinghedok er komt of niet, is niet aan de orde. Zelfs als het dok er niet komt, zal het gebied vroeg of laat worden aangewend voor de uitbreiding van de haven. Het heeft dus geen zin om op de oorspronkelijke plannen terug te komen en Doel in een of andere vorm een nieuwe toekomst te geven, oordeelt de heer Van de Vijver.

Sinds 1998 verlieten ongeveer 600 oorspronkelijke inwoners het dorp. Eigenaars verkochten hun woning aan de Maatschappij Linkerscheldeoever. 95 percent van de Doelenaars ging in op het sociale begeleidingsplan dat gezinnen de mogelijkheid bood zich op evenwaardige manier elders te vestigen. Nu Doel een nieuwe toekomst geven, zou wraakroepend zijn voor die gewezen Doelenaars. Bij het aflopen van het woonrecht eind augustus 2009 telde het dorp nog 45 oorspronkelijke Doelenaars en 39 niet-Doelenaars. Heel wat van die oorspronkelijke Doelenaars hebben hun huis verkocht en hebben uitzicht op een alternatief.

De Vlaamse Regering heeft consequent de beslissing van 1998 gevolgd. Ze koos voor duidelijkheid en zekerheid. Het is in ieders belang die beleidslijn verder te volgen. Ook in emotionele dossiers moeten de ratio en de logica zegevieren. Eens een beslissing genomen, is er geen weg meer terug. Objectieve observatoren kunnen alleen maar beamen dat er van een dorp al lang geen sprake meer is, besluit het commissielid.

De heer *Jan Roegiers* drukt namens de sp.a zijn respect uit voor de wijze waarop de indieners hun pleidooi houden.

Het commissielid citeert het regeerakkoord: “Het gebied ‘Saeftinghe’ wordt ingericht als havengebied overeenkomstig het ‘meest maatschappelijk haalbaar alternatief’ van de plan-MER. De invulling kan gefaseerd gebeuren en kan maritiem, industrieel of logistiek zijn of een combinatie ervan, in functie van de economische behoeften. De studies voor de realisatie van een opengetijdendok worden voortgezet. Er zal een maatschappelijke kosten-batenanalyse worden uitgevoerd van de verschillende planopties. Daarna zal op projectniveau de standaardmethodiek van het Vlaamse Gewest worden toegepast.”

Deze passus betekent voor de sp.a niet dat het Saeftinghedok er komt – een haven is meer dan een verzameling dokken – maar wel dat het gebied hoe dan ook havengebied is. De sp.a is niet van plan op de beslissingen terug te komen, deelt de heer Roegiers mee. Het woonrecht in Doel is uitgedoofd. Nu opnieuw de mogelijkheid creëren om in Doel te wonen, zou weinig respectvol zijn voor de vele honderden inwoners die de moeilijke beslissing genomen hebben om te vertrekken. Een kunstdorp dat niet de pretentie heeft de havenexpansie in de weg te staan, hoort wel tot de mogelijkheden. Een kunstdorp tussen haven en polder zou de economische mastodont een menselijker, socialer gelaat kunnen geven. Het kan een mooi bindmiddel zijn tussen cultuur en industrie, tussen natuur en economie. Een kunstdorp dat de havenexploitatie niet in de weg staat kan wel, maar wonen is geen optie, vat het commissielid zijn standpunt samen.

De heer *Filip Watteeuw* acht het bewezen dat velen niet durven denken, niet durven loskomen van het besliste beleid. De heer Van de Vijver geeft immers als enige argument dat de beslissing is genomen en dat er niet van wordt afgeweken. Het ergste vindt het commissielid dat zijn collega het voorstelt alsof de bewoners vrijwillig wegtrokken uit Doel, terwijl ze eigenlijk voor een voldongen feit werden geplaatst. Die uitspraken getuigen van de arrogantie van het beleid.

De heer Van de Vijver besluit dat de ratio moet zegevieren. Maar de argumenten van bijvoorbeeld de heer Creve zijn rationeel en komen uit onverdachte bron, namelijk van de haven zelf. De Antwerpse haven heeft het Saeftinghedok niet nodig om verder te kunnen groeien. Op de presentatie meent de heer Watteeuw te hebben gezien dat de bijgestelde prognose 11,5 miljoen TEU/hectare per jaar tegen 2030 bedraagt. Afgevaardigd bestuurder Eddy Bruyninckx van het Antwerpse havenbedrijf gaf tijdens een hoorzitting echter aan dat de huidige capaciteit zowat 16 miljoen TEU/hectare bedraagt. De heer Creve ging uit van een ruimteproductiviteit van 18.000 TEU per hectare. Volgens de cijfers van de heer Bruyninckx ligt die zelfs nog hoger. Desondanks wordt de 18.000 TEU per hectare nog steeds gebruikt om de ruimtecapaciteit te berekenen. Alleen al op basis van econo-

mische argumenten is het duidelijk dat het dok overbodig is. Toch heeft men er miljoenen euro's voor over, geld dat Vlaanderen beter aan andere uitdagingen zou besteden. De beslissing handhaven getuigt van een gebrek aan durf.

Eens je Doel bezocht hebt, laat het dorp niet meer los. Als er alternatieven zijn, mag een waardevol dorp niet teloorgaan, gezien het potentieel als kunstdorp of als huisvesting voor havengerelateerde diensten. Zijn dergelijke voorstellen al doorgenomen met de Antwerpse haven, vraagt de heer Watteeuw.

Het commissielid gelooft dat Doel niet hoeft te verdwijnen. Als dat toch gebeurt, is het duidelijk dat de beleidsmakers niet durven denken en de arrogantie van de macht laten primeren.

De heer *Igor Rogiers*, die eveneens als raadsman van de ondertekenaars optreedt, ziet in de voorstellen van de Doelenaars een kans voor het parlement om op een elegante wijze een probleem van de uitvoerende macht op te lossen en het puin te ruimen. De beslissing van januari 1998 wordt steeds weer als enige argument aangehaald. Terugkomen op een beslissing is moeilijk, onder meer omdat sommigen dit – ten onrechte – beschouwen als de erkenning van een fout. Een beslissing aanpassen aan gewijzigde omstandigheden getuigt integendeel van goed bestuur, meent de heer Rogiers.

Niet alleen de economische omstandigheden maar ook de leefbaarheid van Doel zijn gewijzigd. In 1998 werd beslist Doel van de kaart te vegen omdat het onleefbaar zou worden door de aanleg en de exploitatie van het Deurganckdok. De tweede leefbaarheidsstudie van 2000 stelt dat dorp en dok perfect naast elkaar kunnen leven. Dat blijkt nu ook uit de feiten: dok en dorp functioneren naast elkaar. Een derde gewijzigde omstandigheid is het feit dat het dorp bewoond is en naast de oorspronkelijke bewoners kunstenaars telt, terwijl het eigenlijk al lang ontvolkt had moeten zijn. Het dorp leeft nog, ondanks het feit dat OCMW's er vluchtelingen hebben ondergebracht, en ondanks het feit dat een derde van het dorp op onwettige wijze vernietigd is. Diverse arresten en vonnissen bewijzen dat.

In 2001 heeft het parlement al eens ingegrepen door het Nooddecreet goed te keuren. In 2002 heeft het een aantal bekrachtigingsdecreten goedgekeurd. Het zou elegant zijn als het Vlaams Parlement in 2010 opnieuw ingreep en het project aanneemt dat vandaag wordt verdedigd.

De heer *Jan Creve* van Doel 2020 ziet in de reacties van de commissie eens te meer een teken dat velen het probleem te zwart-wit zien. Het gaat nochtans niet om het grote gelijk. De indieners van het verzoekschrift willen vooral benadrukken dat de belangen van de haven van Antwerpen en Doel en de polder samen kunnen worden behartigd. Beiden zijn aan elkaar vastgeklonken en kunnen voor elkaar een meerwaarde betekenen. De indieners vragen het parlement niet om gelijk te krijgen, maar om na te denken of de huidige beslissing de beste oplossing en het meest maatschappelijk haalbaar alternatief is. Het is nog maar zeer de vraag of die benaming van dit alternatief terecht is: alvast meer dan 15.000 Vlamingen hebben te kennen gegeven het er niet mee eens te zijn. Heel wat meer Vlamingen delen die mening trouwens.

Het is verkeerd om het probleem van Doel te herleiden tot de mensen die er ooit woonden of nog wonen, want het gaat om veel meer. Wat er gebeurd is, is dramatisch, maar de klok kan niet worden teruggedraaid. Doorgaan op een spoor dat allicht niet het juiste is, zou een fatale vergissing zijn.

Sinds het Nooddecreet worden haven en natuur als complementair gezien. De aanleg van het Deurganckdok ging immers gepaard met natuurcompensaties, zoals Europa had gevraagd. Het plan-MER beschouwt mens, natuur en bewoning precies als vijanden van

de economie, van de Antwerpse haven. De Conventie van Faro, die het Vlaams Parlement binnenkort ratificeert, maakt van erfgoed nochtans een mensenrecht. Waarom kunnen – naast natuur – ook erfgoed, cultuurhistorische elementen en menselijke bewoning niet als complementair met de economie worden beschouwd? Het dossier Doel biedt daartoe enorme mogelijkheden, besluit de heer Creve.

Mevrouw *Frie Lauwers*, eerste ondertekenaar, vindt het terecht om te vragen wat er zou gebeuren als de haven van Antwerpen toch het Saeftinghedok nodig heeft. Maar de economie en de consumptie zitten aan het plafond, vindt ze. De levensbehoeften zijn bijna onbetaalbaar geworden. Terwijl gsm's en andere consumptiegoederen almaar goedkoper worden, swingen de prijzen van elementaire behoeften als huishuur, energie en water de pan uit. De socioloog Jean Baudrillard waarschuwde al in de jaren zestig voor het moment dat welbevinden met consumptie zou worden gelijkgesteld. Dan zou de grens bereikt zijn. Daarom denkt mevrouw Lauwers dat Doel niet meer kan worden volgestouwd met logistieke gebouwen en dat het Saeftinghedok niet meer nodig zal zijn. Die tendens is trouwens al aan de gang: de havenactiviteit is met 16 percent gedaald.

De heer *Pieter Huybrechts* wijst erop dat een eventuele uitbreiding tijdig moet worden voorbereid.

De heer *Jan Creve* van Doel 2020 merkt op dat de economische situatie grondig verschilt van die van twaalf jaar geleden, waarop de prognoses nog steeds zijn gebaseerd. Zwaarwichtige beslissingen baseren op verouderde kennis is niet correct. Een ander aspect is dat de kosten niet berekend zijn. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse zou een en ander kunnen verduidelijken. Op Linkeroever werkt nu gemiddeld één werknemer per hectare. De Belvedèrenota voorspelt dat een andere invulling dan louter industriële en havenactiviteiten meer werkgelegenheid kan scheppen. Ook die aspecten moeten worden overwogen. Het loutere argument van beslist beleid gaat niet op. Bepaalde beslissingen zijn juridisch niet onderbouwd of hebben geleid tot een planologische invulling die ondertussen geschorst is door de Raad van State of betwist door een andere rechtbank.

Mevrouw *Frie Lauwers*, eerste ondertekenaar, vindt dat de heer Van de Vijver onwaarheden verkondigt. Niet het vandalisme vormde het motief voor de sloop. Zo heeft een cynische expert normale woningen afgekeurd door de nieuwe Wooncode al te strikt toe te passen op eengezinswoningen. Mevrouw Lauwers acht het bewezen dat het gemeentebestuur van Beveren en Maatschappij Linkerscheldeover, de eigenaar van de gebouwen, zelf vernielingen hebben aangebracht. Vervolgens kon de maatschappij de geconstateerde gebreken aanpakken, maar liet ze de huizen slopen. Zo zijn er honderden miserabele anekdotes. Dat de meeste oorspronkelijke bewoners Doel al hebben verlaten, vindt mevrouw Lauwers geen argument. Door de vrijwillige verkoop hebben ze afstand gedaan van hun inspraak over de toekomst van het dorp. Indien de verkoop niet vrijwillig was, dan stelt de indiener de rol van de sociale bemiddelaar ernstig in vraag.

Doel is nog altijd woongebied. Het enige wat de indieners vragen is een cohabitatie. Laat de open ruimte die de grens overschrijdt en waar andere landen jaloers op zijn, niet verloren gaan. Een kunstdorp is onmogelijk zonder bewoning. In Pernis is er bewoning, in Ruigoord niet. De stadhouder van Amsterdam is blij dat er toch negen kunstenaars wonen, maar is verplicht om te doen alsof hij dat niet weet.

De architectuuropleidingen van Sint-Lucas in Brussel en Gent werken momenteel met 160 leerlingen aan een nieuw ontwerp van het dorp. Die 160 projecten zullen worden tentoongesteld en aan de pers worden gepresenteerd. De twaalf leraren hebben Doel bezocht en zijn verbouwereerd over de beslissing. Als de ruimte niet nodig is voor de haven, dan moet verder worden gedacht. Dat heeft niets meer met de oude Doelenaren te maken. Die tijd is definitief voorbij.

De heer *Filip Watteeuw* wijst erop dat de sp.a amper een jaar geleden nog achter het behoud van Doel stond. De heer Bert Anciaux voerde toen het woord voor zijn partij. Ook N-VA'ers voerden actie. Zelfs de voorzitter van het Vlaams Parlement ondertekende de petitie van de actievoerders, stelt het commissielid. Daarnaast steunden ook leden van het Vlaams Belang de actie. Er is dus duidelijk twijfel over het feit of het dorp moet verdwijnen. De heer Watteeuw roept zijn collega's op om na te denken over het beslist beleid.

Mevrouw *Liesbeth Homans* repliceert dat regeringspartijen achter de beslissingen van de regering moeten blijven staan. Natuurlijk zijn er pro's en contra's. Het is niet zeker dat het Saeftinghedok er zal komen, maar de N-VA is voor de uitbreiding van het havengebied. Dat planningsproces is gestart, met voor- en nadelen. De N-VA wil gerust nagaan of bepaald onroerend erfgoed, zoals de molen of de overzetsdienst naar Lillo, kan behouden blijven. Wonen is echter uitgesloten. Mevrouw Homans heeft er geen probleem mee dat Groen! haar fractie op vroegere standpunten wijst, maar Groen! zelf lag wel mee aan de basis van de beslissingen die tot de huidige situatie hebben geleid.

De heer *Filip Watteeuw* antwoordt dat hij ten minste durft na te denken en van mening te veranderen. De oorspronkelijke beslissing van 2000-2001 hield in dat het Saeftinghedok werd gebouwd en dat de bewoners mochten blijven tot de bouwvergunning was verleend. De voorwaarde was dat een studie zou bewijzen dat het dok absoluut noodzakelijk was. Die studie is er nooit gekomen. Dat betekent dat het woonrecht nog bestaat, besluit het commissielid.

De heer *Marc Van de Vijver* betwist dit en verwijst naar de inkleuring van Doel als zeehavengebied in september 2000.

De heer *Jan Creve* van Doel 2020 vraagt om na te denken, los van partijpolitieke tegenstellingen en voorbije ontwikkelingen. Uitgaan van de huidige situatie en kansen is zinvoller dan telkens terug te grijpen naar het verleden. Bij de vorige hoorzitting over Doel was de conclusie dat elk parlementslid zijn conclusies maar zelf moest trekken. De spreker hoopt dat dat vandaag niet het geval zal zijn. De argumenten van de indieners worden gesteund door een niet-onbelangrijk deel van de publieke opinie. Die publieke opinie heeft recht op een antwoord. Als de verzoekers op leemtes in de besluitvorming wijzen, moeten de parlementsleden daar iets aan doen. Daarvoor zijn ze tenslotte verkozen.

De heer *Matthias Storme*, raadsman, is ontgoocheld door wat mevrouw Homans zegt, te meer omdat hijzelf lid is van haar partij. Haar argumentatie noemt hij om drie redenen juridische nonsens. Ten eerste is het argument van het besliste beleid een leugen. Er is immers een groot verschil tussen wat echt is beslist en wat als beslist naar voren wordt geschoven. De raadsman vindt het ten tweede bijzonder vreemd dat een parlement zijn eigen decreten ondergeschikt acht aan besluiten van de regering. Dat is een abdicatie van de parlementaire verantwoordelijkheid. In een parlementaire democratie geldt immers het omgekeerde. Het Vlaams Parlement heeft in het Nooddecreet tot de aanleg van een Deurganckdok beslist tot natuurcompensaties en tot een leefbaarheidsbuffer. Dat betekent dat Doel leefbaar moet blijven en vormt de enige mogelijke invulling van beslist beleid. Ten derde is het argument van beslist beleid ook intrinsiek onzinnig, want telkens het parlement een decreet goedkeurt, verandert het per definitie de beleidslijnen.

Mevrouw *Liesbeth Homans* repliceert dat niet de heer Storme maar zichzelf in de commissie als mandataris van N-VA spreekt. De heer Storme heeft er enkel spreekrecht als raadsman van de ondertekenaars. Zijn opmerking dat hij tot haar partij hoort, vindt het commissielid ongepast. De politieke voorkeuren van de andere genodigde sprekers worden trouwens ook niet bekendgemaakt.

Voor de heer *Ward Kennes* raakt Doel de politiek in haar kern omdat het dossier belangrijke afwegingen tussen economie en ecologie vergt. Op een bepaald moment maakt de politiek een keuze. Dan moeten de beleidsmakers, los van wisselende meerderheden, consequent handelen. Hun beslissingen hebben immers gevolgen voor werkgelegenheid en voor bewoners. Anderzijds is het nodig om wijzigende omstandigheden in ogenschouw te nemen.

Het commissielid stoort zich eraan dat de indieners alle andersdenkenden verwijten dat ze niet durven denken. Het dossier heeft juridische kanten, invloed op de werkgelegenheid, het welzijn en de welvaart. Daarover denken beide kanten na, ook de beleidsmakers. Nederland werkt aan de Tweede Maasvlakte, Frankrijk aan Le Havre 2000. Grote projecten vergen een langetermijnplanning. Een zware economische dip brengt die niet noodzakelijk in het gedrang.

De heer *Jan Penris*, commissievoorzitter, dankt de sprekers voor hun toelichtingen. De commissieleden zijn het niet met alles eens, maar uit de confrontatie van de gedachte vloeit het licht voort. De verzoekers zullen op de hoogte gehouden worden van de verdere behandeling van hun initiatief.

De voorzitter,

Jan PENRIS

De verslaggevers,

Liesbeth HOMANS

Pieter HUYBRECHTS